

El tercer representant de Manresa a l'Assemblea de les Bases no era manresà, sinó barceloní. Francesc Moragas Barret (1868-1935), advocat, economista, amic i cunyat de Marià Vallès (casat amb la germana de Francesc), va ser el fundador i primer director de la Caixa de Pensions per a la Vellesa i d'Estalvis creada l'any 1904.

Va ser present en les primeres reunions que es feren a Barcelona des de 1890 per preparar l'Assemblea en nom de la Lliga de Manresa i va participar tant en la reunió de Junta del 17 de març de 1892, en què es va decidir la data de celebració de l'Assemblea, com en l'organització i la participació de les jornades.

Va crear nombroses institucions benèfiques, com els Homenatges a la Vellesa, l'Institut de la Dona que Treballa, l'Empar de Santa Llúcia per a gent cega, l'Obra de les Colònies Infantils i Socials Obreres, la Clínica Maternal i l'Institut de Serveis Socials, entre altres.

Un altre delegat relacionat amb Manresa era Joan Margenat Salvany, amo de la masia Oller del Mas. Ell va assistir-hi com a delegat pel poble de Sarrià. A més del mas, posseïa un terreny de secà al Malbalç i una casa al carrer de Vallfonollosa. La masia Oller del Mas era la propietat rústica més gran de Manresa i tenia unes quaranta-dues hectàrees, prop de la meitat de les quals eren de vinya.

LA PERVIVÈNCIA DE LES BASES A LA CIUTAT (LES EMPREMES DE LES BASES A MANRESA)

FRANCESC COMAS CLOSAS

Qualsevol collectivitat té necessitat de símbols i referents que li serveixin de suport al discurs que vol transmetre. La nació catalana, com qualsevol altra, també ha tingut aquesta necessitat al llarg de la història. Per això, les Bases de Manresa s'han convertit des de 1892, amb més o menys intensitat, en una referència ineludible del naixement del catalanisme polític i en una icona nacional. Per als uns van ser i són un símbol, i per a altres postures ideològiques són un contrasímbol, però no deixen de tenir un significat. A la nostra ciutat, i des del 1892, trobem diferents elements materials i immaterials que ens recorden aquest fet històric.

Al cap d'uns anys de la seva aprovació, es va decidir aixecar un monument públic que servís per recordar el fet i es va parlar d'instal·lar-lo —fins i tot— a la plaça de Sant Domènec. El 1918, l'Ajuntament va aprovar la col·locació d'una placa en un lloc preferent del Saló de Sessions, però van passar els anys i no s'hi va instal·lar, tot i que va estar a punt de posar-s'hi per la Festa Major de 1920.

Amb l'arribada de la República i la restauració de la Generalitat, el projecte es va recuperar i al cap de tres setmanes, el 6 de maig de 1931, sota la presidència de

l'alcalde republicà Joan Selves i Carner, es va arribar a l'acord de col·locar al Saló de Sessions una placa commemorativa de l'aprovació de les Bases de la Unió Catalanista. La làpida va ser projectada pel delineant municipal Josep Blasi i realitzada per l'escultor Joan Pueyo i el marbrista local Andreu Prunés. El text va ser el mateix que ja havia escrit l'historiador Joaquim Sarret i Arbós l'any vint:

Constituïda la primera Assemblea de la Unió Catalanista en aquesta Sala Consistorial de Manresa, els dies 25, 26 i 27 de març de 1892 es discutiren i foren aprovades les Bases per a la Constitució Regional Catalana. Per acord unànime de l'Excm. Ajuntament i en memòria eterna ha estat posada aquesta làpida el dia 7 de juny de 1931.

L'acte d'inauguració de la placa es va fer el diumenge 7 de juny del mateix any i va gaudir de la presència del president de la Generalitat, Francesc Macià. Aquell dia es van celebrar diferents actes per recordar les Bases, com una passejada de la bandera de la Unió Catalanista pels carrers de la ciutat, un acte acadèmic al teatre Kursaal sobre l'Assemblea de 1892 i el descobriment de la placa commemorativa a l'Ajuntament.

El dia 26 de gener de 1939, dos dies després de l'entrada de les tropes franquistes a la ciutat, la placa va ser retirada i guardada en un magatzem del Museu Comarcal, però l'any 1979, amb la instauració de la democràcia, es va tornar a col·locar d'una manera solemne al Saló de Sessions de l'Ajuntament de Manresa.

Quan, l'any 1992, se'n va commemorar el centenari, se celebraren diferents actes institucionals, acadèmics i populars i es va instal·lar una nova placa a l'entrada del Saló de Sessions que, amb la signatura de setze entitats culturals nacionals, diu:

En aquesta sala consistorial en la qual fa cent anys foren proclamades les Bases per a la Constitució Regional Catalana el dia 20 de juny de 1992 es proclamaren les Bases per al futur nacional de Catalunya redactades per la Comissió Gestora de la commemoració del centenari de les Bases de Manresa formada per les entitats [...].

A més d'elements materials, la ciutat també recorda de distintes maneres fets i persones relacionats amb aquesta efemèride.

L'any 1931, quan Macià va descobrir la placa, també es va posar el nom «avinguda de les Bases de Manresa» al carrer conegut com a «carrer de la Muralla del Carme». No cal dir que aquest nom va ser canviat l'any 1939 d'acord amb la ideologia dels vencedors per «avenida del Caudillo».

El 1979, una de les principals avingudes del sector nord de la ciutat que portava el nom carregat de contingut ideològic «avenida de la Cruzada Española» va

ser rebatejada com a «avinguda de les Bases de Manresa». El desconeixement imposat de la història de Catalunya va fer que, en els primers temps, molta gent anomenés el vial com «les Basses de Manresa», perquè creien que feia referència als dipòsits d'aigua potable de la ciutat que hi ha molt a prop.

Però hi ha altres carrers de la ciutat que guarden relació amb l'Assemblea de la Unió Catalanista. Un dels principals està dedicat a Àngel Guimerà, que curiosament és l'únic carrer de Manresa que va ser inaugurat per la persona a la qual es va dedicar. L'any 1909, el poeta i dramaturg, que va participar activament defensant la ponència tercera i va pronunciar un abrandat discurs durant l'Assemblea, va descobrir la placa del carrer en un acte molt popular.

El president de la trobada de la Unió, Lluís Domènech i Montaner dona nom a un carrer del barri de Cal Gravat, i el secretari, Enric Prat de la Riba, que fou president de la Mancomunitat, a una plaça que hi ha en sortir de la ciutat en direcció nord.

Altres noms de carrers dedicats a personatges que hi van participar d'una manera indirecta o directa com a delegats són el del president de la Mancomunitat Josep Puig i Cadafalch a Cal Gravat; el carrer del Bisbe Torras i Bages a la zona de la carretera de Santpedor; el dedicat al manresà que va presidir la segona sessió, el metge Oleguer Miró, i un altre que duu el nom del fundador de la Caixa de Pensions i delegat manresà Francesc Moragas al barri de Valldaura. Relacionat amb el catalanisme de caire federalista, la ciutat va dedicar un carrer a Valentí Almirall.

Altres vegades trobem noms relacionats amb aquesta efemèride en equipaments municipals, com l'Ateneu Les Bases, obert molt a prop de l'avinguda del mateix nom. I també en establiments comercials de la zona, com en una coneguda cadena de restauració local que ha posat el nom Les Bases a dos frankfurt, un dels quals, fora de la zona de les Bases, ha continuat sent anomenat per molta gent amb el nom anterior (Bar Puerto Rico) o, pels més grans, com el «bar del lloro», en record de l'animal que havia estat l'ànima del local i que increpava els clients a la plaça de Valldaura.

Com a curiositat, cal anotar que el conjunt musical barceloní Els Surfing Sirls va gravar el 2009 una cançó que portava per títol «Les Bases de Manresa».

El mes de gener del 2017, l'edifici de l'Ajuntament de Manresa fou declarat bé cultural d'interès nacional en la categoria de lloc històric. Aquesta distinció se li va concedir perquè en aquest espai han succeït uns fets remarcables dins la història de Catalunya.

En aquest edifici, construït al segle XVIII i aixecat sobre un altre de cremat per les tropes borbòniques durant la Guerra de Successió, hi va tenir lloc la «crema del paper segellat» durant la Guerra del Francès el 1808. Aquest fet representa el primer pas cap a l'allibe-

ració de l'autoritarisme francès i la constitució de la Junta de Govern i Defensa de la Ciutat pels mateixos revoltats.

L'altre fet històric que va viure l'edifici va ser el 1892, amb l'establiment de les Bases de Manresa, un moment fonamental en la definició de la voluntat política catalana i en l'esdevenidor nacional. Amb motiu de la commemoració dels cent vint-i-cinc anys d'aquest fet de la nostra història invitem els pobles i les ciutats de Catalunya a denominar algun dels seus carrers amb el nom «Les Bases de Manresa».

LES BASES DE MANRESA: UN REFERENT DEL CATALANISME

JORDI RODÓ RODÀ

La Unió Catalanista es va constituir el 1891 com una federació que aglutinava les diverses entitats catalanistes que mantenien una actuació independent a finals del segle XIX. La seva primera assemblea es va convocar els dies 25, 26 i 27 de març de 1892 a Manresa amb l'objectiu d'elaborar unes «Bases per a la Constitució Regional Catalana». Enguany en celebrem el cent vint-i-cinquè aniversari en un moment clau en la història del país: en aquest segle i quart hem passat de proclamar unes bases per fer una constitució regional a estar discutint si fem una constitució per a una república... La gran diferència és que avui no cal que es trobin un centenar de prohoms per imaginar unes estructures d'autogovern, sinó que tenim un parlament representatiu i un mandat democràtic per donar veu i vot a la ciutadania per saber sobre quines bases construïm el nostre futur.

S'ha considerat tradicionalment que les Bases de Manresa són l'inici del catalanisme polític. Amb rigor, aquesta afirmació caldria matisar-la, però no es pot negar que l'Assemblea de Manresa és una efemèride clau en el procés fundacional del nacionalisme català. En tot cas, si no van ser un inici, sí que van ser la conseqüència política d'un procés d'emancipació econòmica, social, cultural —de renaixença nacional— que ressorgia al llarg el segle XIX, després de l'ensulsiada del 1714. Amb el Romanticisme i, sobretot, amb el moviment de la Renaixença comença a brotar una nova primavera nacional (els Jocs Florals, Rubió i Ors, Verdguer, l'excursionisme, la premsa, els Cors de Clavé...).

Aquest catalanisme cultural començarà a prendre forma política amb el desenvolupament de les idees federalistes, vinculades al republicanisme espanyol i tímidament catalanistes de Pi i Margall i, sobretot, ja clarament amb una visió més particularista allunyada del federalisme subordinat a Espanya, amb la figura de Valentí Almirall, a qui podríem anomenar amb causa «pare del catalanisme». Almirall, amb el seu llibre *Lo*